

PROSPERITA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PRVOVÝROBY VYBRANÝCH SPOLOČNOSTÍ PODNIKAJÚCICH V OBLASTI EKOLOGICKÉHO POĽNOHOSPODÁRSTVA NA SLOVENSKU

PROSPERITY PRIMARY AGRICULTURAL PRODUCTION OF CERTAIN
COMPANIES INVOLVED IN ORGANIC FARMING IN SLOVAKIA

Jana Fiľarská

Abstract: *Agriculture, as the most important human activity, is one of the sustainable uses and land management. Over the past decade, traditional agriculture started its organic farming. Production of business in the land without the use of chemicals is helpful in maintaining and restoring natural resources. Slovak agriculture has a long tradition and due to the fact that the majority of the population worked mainly in the sector. In Slovakia, the businesses started to work on organic farming early 90s. Under the influence of foreign companies supplying cheap and surplus food products and disappearance of most agricultural cooperatives in Slovakia, Slovak decreased agricultural production and thus revenue companies. Part of the agricultural company, is the accession of Slovakia to the European Union, undertook to manage the land in order to be adopted in accordance with the requirements of environmental protection. With the entry of Slovakia into the EU, companies can apply for assistance in the form of subsidies, grants or other assistance in the form of contributions from the funds of the Slovak Republic or the EU. Despite the support of SR or EU companies need to reassess their economic activities and use of selected methods appropriately and prevent possible financial bankruptcy.*

The document can be downloaded at <http://hdl.handle.net/10195/66925>.

Keywords: *Agriculture, Beerman model, Productivity, Employees, Costs.*

JEL Classification: *Q14.*

Úvod

Základnou podmienkou realizácie poľnohospodárskej výroby je jej primárna závislosť na pôde (Fazekašová, 2003) . Hlavným faktorom rastlinnej a živočíšnej výroby je preto pôda ako základ poľnohospodárstva, ktorá je zároveň súčasťou životného prostredia, ktorá podmieňuje vývoj poľnohospodárstva (Hronec, 2010) . Slovenské poľnohospodárske spoločnosti, okrem závislosti na kvalite pôdy, podnebí, počasia, zamestnanosti počas sezóny a pod, sú ohrozované aj zahraničnou konkurenciou, ktorá po roku 1998 rozšírila svoj odbyť aj do regiónov Slovenska. Ocenit' efektívnosť podnikania a predísť finančným ťažkostiam je prioritou pre každý podnikateľský subjekt. Úsilie včas rozoznať' rodiace sa príčiny nestability v podnikovom organizme a predísť' ich akútnemu štádiu, viedlo ku vzniku osobitných metód finančnej analýzy, ktoré sa pre svoje vlastnosti a poslanie nazývajú „systémy včasného varovania“ (Zalai, 2010) .

Pre tento účel sú využívané diskriminačné analýzy. M. Tamari, V. H. Beaver a E. J. Altman a mnoho ďalších autorov overovali vypovedaciu schopnosť desiatok ukazovateľov, o ktorých predpovedali, že sú schopné predikovať insolventnosť (Vlachynský, 2006). Prvotné množstvo ukazovateľov bolo časom znížené a zoradené

do rovníc s dobrým rozlišovacím záverom, ktoré určili priaznivé alebo nepriaznivé budúce finančné postavenie podnikateľského subjektu.

Hlavným cieľom tohto článku je analyticky posúdiť prosperitu slovenských spoločností podnikajúcich v oblasti ekologického poľnohospodárstva. Vedľajšími cieľmi bolo využiť, porovnať vybrané ukazovatele zvolených spoločností, vyhodnotiť finančné zdravie poľnohospodárskych spoločností a analyzovať produktivnosť tržieb spoločností. Pre dosiahnutie cieľa bude využitá jednorozmerná a viacrozmerná matematicko-štatistická metóda. Merania budú použité na základe vybraných ukazovateľov slovenských poľnohospodárskych spoločností za obdobia rokov 2013, 2014 a 2015.

1 Formulácia problematiky

Riešene problematiky prosperity slovenských poľnohospodárskych subjektov je v teoretickej časti rozdelené na štyri časti. V prvej časti je opísané poľnohospodárstvo a vývoj vybraných ukazovateľov spoločností v danej oblasti na Slovensku. Druhá časť je vyhradená Jednorozmernej metóde, v tretej časti je popísaný Beermanov test. V poslednej časti sú opísané metódy produktivity práce charakterizujúcej pomer tržieb k zamestnancom, finančnej produktivity práce vypovedajúcej vzťahu tržieb k osobným nákladom zamestnancov a podiel osobných nákladov na jedného zamestnanca.

1.1 Poľnohospodárstvo na Slovensku

Prvé slovenské spoločnosti vznikli v podobe družstiev už v 19. storočí. V druhej polovici 20. storočia nastal vzostup družstiev. Slovensko bolo tak potravinovo veľmi sebestačné. V deväťdesiatich rokoch, najmä pod vplyvom privatizácie, nastala transformácia družstiev na poľnohospodárske spoločnosti podnikajúce podľa obchodného zákonníka. Z tradičnej poľnohospodárskej činnosti sa poľnohospodárstvo následne prispôbovalo západnému modelu, čo znamenalo dosiahnuť maximálne zisky, aj za cenu znižovania kvality potravín a zníženia zamestnanosti.

1.2 Ekologické poľnohospodárstvo na Slovensku

Pri zvyšovaní rastlinnej a živočíšnej výroby pomocou chemizácie sa môže vyskytovať (aj sa vyskytuje) veľa rozličných negatívnych vplyvov na kvalitu rastlinných a živočíšnych produktov, ale aj na prírodné a životné prostredie (Gabriš, 1987) . Koncom minulého storočia sa aj na Slovensku začalo rozvíjať ekologické poľnohospodárstvo, zamerané na environmentálne technológie chrániace vodu, pôdu a ovzdušie. Zdôrazňuje potrebu ekologických prístupov ku striedaniu plodín, výžive a hnojeniu porastov, obrábaniu pôdy, regulácii zaburinenia pozemkov a pri ochrane rastlín proti chorobám a škodcom (Vanková, Baláž, 2005) . Európska únia na kodanskom samite v decembri 2002 odsúhlasila historicky najväčšie rozšírenie o desať krajín vrátane Slovenska (Sedlák, 2003) . Slovensko tak pristúpilo k Spoločnej poľnohospodárskej politike, čím sa zaviazalo k potravinovej bezpečnosti a ochrane životného prostredia. Znamená to, že podnikateľské subjekty sa nesústredujú len na ekonomický rast, ale aj na environmentálne a sociálne aspekty svojej činnosti (Majerník, 2009) . Efektívne podnikanie v oblasti ekologického poľnohospodárstva na Slovensku je vo väčšine prospešné najmä s využitím bankových úverov alebo s pomocou štátu v podobe získaných subvencií, dotácií alebo aj s využitím fondov. Otázne je, či prostriedky používané na podporné programy sú efektívne využité

1.3 Prehľad vybraných ukazovateľov poľnohospodárskych podnikov na Slovensku

Na Slovensku Ústredný kontrolný skúšobný ústav poľnohospodársky registruje približne 500 subjektov podnikajúcich v oblasti ekologického poľnohospodárstva, ktoré sa riadia Zákonom č.189/2009 Z. z. o ekologickej poľnohospodárskej výrobe a inými nariadeniami Európskej komisie alebo Európskej rady.

Tab. 1: Prehľad vybraných ukazovateľov v poľnohospodárstve za roky 2013 - 2015

Počet podnikov podnikajúcich v	2013	2014	2015
- hospodárstve	181914	196355	193262
- poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove.	7744	6801	6520
Podiel poľnohospodárskych podnikov na celkový počet hospodárskych podnikov v %	4,26	3,46	3,37
Tržby poľnohospodárskych podnikov v tis. EUR	1515,6	1545,0	1531,5

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistického úradu SR. Podniky podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2) (2016), Tržby za predaj poľnohospodárskych výrobkov z prvovýroby (2016)

Poľnohospodárske podniky z celkového počtu podnikateľských podnikov na území Slovenska tvorili v roku 2013 len 4,26%, v roku 2014 ich bolo z celkového množstva len 3,46%. Počet podnikov aktívnych v poľnohospodárstve v roku 2015 klesol na 3,37% z celkového počtu podnikateľských podnikov.

V roku 2013 boli tržby v poľnohospodárstve vyčíslené sumou 1 515,6 tis. EUR, v roku 2014 boli vyčíslené sumou 1 545,0 tis. EUR a v roku 2015 bol zaznamenaný ich pokles na sumu 1531,5 tis. EUR.

Tab. 2: Porovnanie priemerných miezd v poľnohospodárstve s priemernými mzdami v hospodárstve v EUR v rokoch 2013 - 2015

Priemerná mesačná mzda / rok	2013	2014	2015
Hospodárstvo	824	858	883
Poľnohospodárstvo	640	686	670
Percentuálny podiel %	77,67	79,95	75,88

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Štatistický úrad SR. Priemerná mesačná mzda podľa odvetví (2016)

V roku 2013 podiel miezd v poľnohospodárstve oproti mzdám v hospodárstve tvoril 77,67% podiel, v roku 2014 podiel stúpol na 79,95%. Napriek možnosti čerpania dotácií alebo využitia inej formy pomoci, bol v poľnohospodárstve v roku 2015 zaznamenaný pokles miezd na úroveň 75,88% v porovnaní s vyčíslenými mzdami v hospodárstve. Jednou z príčin poklesu zamestnanosti v odbore je nezáujem zamestnať sa v poľnohospodárstve z dôvodu nízkeho mzdového ohodnotenia a pokles nielen odborníkov, ale aj pomocných síl v poľnohospodárskej oblasti.

2 Metódy

Z hľadiska metodológie výskumu pre porovnanie a zoradenie vybraných ukazovateľov bude zvolená jednorozmerná metóda, pre predikovanie finančného úpadku bude určený model Beermanovho testu a v závere bude použitá analýza tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb. Výskum bude prebiehať v časovom rozpätí rokov 2013 až 2015 na vybraných vzorkách podnikov za vopred stanovených kritérií zo zoznamu uverejnenom na voľne prístupných registroch a údaje získané z registra účtovných závierok podnikateľských subjektov.

2.1 Jednorozmerná metóda

Medzi najjednoduchšie metódy patrí porovnať podniky podľa jedného ukazovateľa a získať tak usporiadaný rad podnikov (Kislingerová, Hnilica, 2008). Kritériom porovnania môže byť ľubovoľný vybraný ukazovateľ, najčastejšie z účtovnej závierky podniku, alebo iný pomerový ukazovateľ, napr. EVA, MVA, ROA, ROE, rôzne produktivity atď. Vyhodnotenie úspešnosti podnikov je založené na výbere adekvátnych ukazovateľov na základe vopred stanovených kritérií.

2.2 Beermanov model

Najväčšie využitie predpovede finančnej budúcnosti podniku majú matematicko-štatistické metódy, ktoré sa na rozdiel od bodového hodnotenia vyznačujú presnosťou na základe získaných ukazovateľov priamo z podnikov. Problematike insolventnosti alebo prognóze finančného úpadku podnikov sa v druhej polovici 20. storočia začal venovať Beerman. Východiskom výskumu bolo 21 akciových spoločností, ktoré v sledovanom období rokov 1966 až 1971 stali insolventnými (Kotulič, Király, Rajčániová, 2010).

Beerman pracoval s desiatimi vybranými ukazovateľmi, ktoré spojil do jednej lineárnej funkcie, vyjadrenej vzorcom:

$$BDF = 0,217x_1 - 0,063x_2 + 0,012x_3 + 0,077x_4 - 0,105x_5 - 0,813x_6 + 0,165x_7 + 0,161x_8 + 0,268x_9 + 0,124x_{10} \quad (1)$$

x_1	odpisy HIM/poč. stav HIM + prírastok	x_6	zisk pred zdanením/aktíva celkom
x_2	CF/závazky	x_7	záväzky voči bankám/závazky
x_3	prírastok HIM/odpisy HIM	x_8	tržby/aktíva celkom
x_4	záväzky/aktíva celkom	x_9	zásoby/tržby
x_5	zisk pred zdanením/tržby	x_{10}	zisk pred zdanením/závazky

Beerman na základe pozorovaní a výpočtov v závere určil nasledovnú interpretáciu finančnej situácie pomocou hodnôt zatriedených do štyroch úrovní:

$BDF < 0,2$	Veľmi dobrá predpoveď
$0,20 < BDF < 0,25$	Dobrá predpoveď
$0,25 < BDF < 0,35$	Priemerná predpoveď
$0,35 > BDF$	Zlá predpoveď

V závere Beermanovho modelu platí, čím je nižšia hodnota Beermanovej diskriminačnej funkcie (ďalej BDF), tým je finančná situácia podniku lepšia. Vyššia hodnota BDF predikuje podniku úpadok.

Vzhľadom na to, že Beermanov model je vhodný pre podniky remeselného a výrobného charakteru, bol využitý pri prognóze finančnej situácie vybraných poľnohospodárskych podnikov zameraných prevažne na výrobu poľnohospodárskych ekoproductov. Napriek tomu, že pre záverečné vyhodnotenie modelu je najlepšie použiť ukazovatele jedného roka, pre účely príspevku boli použité ukazovatele z troch posledných rokov.

2.3 Analýza tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb

Hlavnou náplňou podnikania je ukazovateľ produkcie tržieb tovarov, výrobkov alebo služieb. Objem tejto produkcie je vyjadrený ukazovateľom tržieb z predaja za vlastné výrobky a služby (Chajdiak, 2004).

Pre lepšiu prehľadnosť a vyhodnotenie vzťahu medzi dotáciami a skutočným výsledkom hospodárenia, by bolo vhodné poukázať aj na výšku dotácií, ktorá má vplyv na výsledok hospodárenia (ďalej VH) spoločností. Podľa platných závierok sú dotácie v súvahovej časti uvádzané spolu s daňou z príjmu, daňou z pridanej hodnoty a ostatných daní, v časti výkazu ziskov a strát sú výnosy z dotácií vyčíslené spolu s inými výnosmi z hospodárskej činnosti, preto je tento ukazovateľ ťažko rozlíšiteľný.

Pri analýze tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb treba vychádzať z vybraných ukazovateľov, a to zo stavu zamestnancov (ďalej ZC) zistených podľa poznámok, ako povinnej súčasti účtovných závierok, sumy osobných nákladov prezentovanými v účtovnej závierke, konkrétne v časti výkaz ziskov a strát (ďalej VaZ) a sumy tržieb vyjadrených v účtovnej závierke, konkrétne v časti VaZ.

Záveru merania ukazovateľov analýzy tržieb z realizácie sú vyjadrené vzťahom:

- X_1 produktivita práce meraná ZC – tržby (ďalej T)/ ZC
- X_2 finančná produktivita práce – tržby/osobné náklady (ďalej ON)
- X_3 podiel osobných nákladov na ZC.

3 Rozbor problému

3.1 Vývoj vybraných analyzovaných ukazovateľov

Finančná situácia väčšiny poľnohospodárskych spoločností na Slovensku poukazuje na dobré výsledky hospodárenia a vyššie tržby, na ktoré majú vplyvy príliv dotácií, subvencií a iných štátnych intervencií. Počas podnikania sú spoločnosti ohrozované vnútornými aj vonkajšími faktormi, preto prognóza finančného zdravia spoločnosti na základe vybraných ukazovateľov a metód dáva príležitosť na spoľahlivé odvrátenie prípadného poklesu ekonomickej situácie, v niektorých prípadoch aj bankrotu. Hodnotenie finančnej situácie vyžaduje dostatočné množstvo spoľahlivých informácií vo vhodnej štruktúre a forme (Fetisovová, 2005). Najspoľahlivejším zdrojom pre výber adekvátnych ukazovateľov použiteľných pre výpočet prognózy je závierka podnikateľských subjektov. Súčasná platná legislatíva určuje vzor závierok podľa nových opatrení o účtovnej závierke, a to Opatrením Ministerstva financií Slovenskej republiky z 3. decembra 2014 č. MF/23377/2014-74. Základným kritériom pre výber skúmaných vzoriek boli spoločnosti podnikajúce v poľnohospodárstve, konkrétne poľnohospodárska prvovýroba - ekologická. Ďalším kritériom výberu boli top spoločnosti zapísané v obchodnom registri ako spoločnosti s ručením obmedzeným s úplne dostupnými informáciami. Skúmané ukazovatele boli získané za obdobie rokov 2013, 2014 a 2015 z účtovných závierok spoločností účtujúcich v podvojnom účtovníctve z registra účtovných závierok MFSR a vyčíslené v nasledujúcej tabuľke č. 3.

Tab. 3: Prehľad vybraných ukazovateľov skúmaných spoločností oblasti ekologického poľnohospodárstva v tis. EUR v rokoch 2013 - 2015

Ukazovateľ / rok	AGRO GAJARY, s.r.o.			BIOCENTRUM, s.r.o.			BLAUMONT, s.r.o.		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
VH pred zdanením v tis. EUR	114,4	91,8	59,4	1,8	14,3	7,6	1,8	4	20,7
Tržby v tis. EUR	390,6	421,5	416,4	1788,4	1997,3	2610,1	1026,9	961,6	982,6
Úvery v tis. EUR	0	0	0	0	0	0	419	423	628,4
ON v tis. EUR	55,4	72,6	94,7	68,1	82,5	85,7	281,3	295	310,4
Počet zamestnancov	3	3	3	17	17	17	23	25	25

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Registra účtovných závierok MF SR (2016)

Spoločnosť AGRO GAJARY, s.r.o. mala počas sledovaného obdobia najvyššie VH pred zdanením, a to napriek tendencii poklesu VH pred zdanením. Od roku 2013 zo sumy 114,4 tis. EUR výška VH pred zdanením klesala. V roku 2014 VH pred zdanením klesol na sumu 91,8 tis. EUR a v roku 2015 až na sumu 59,4 tis. EUR. Spoločnosť v sledovaných rokoch podnikala bez akýchkoľvek úverov. Medziročný pokles VH pred zdanením bol spôsobený zvyšovaním osobných nákladov.

Výsledky hospodárenia za spoločnosť Biocentrum s.r.o. mali kolísavé hodnoty. V roku 2013 VH pred zdanením bol vyčíslený sumou 1,8 tis. EUR, v roku 2014 jeho hodnota stúpla na sumu 14,3 tis. EUR a v roku 2015 bol zistený pokles na sumu 7,6 tis. EUR. BIOCENTRUM, s.r.o. v skúmanom období nebola zaťažená úverom. Rast VH pred zdanením v roku 2014 bol spôsobený rastom osobných nákladov a medziročná zmena stavu zásob.

VH pred zdanením v roku 2013 v spoločnosti BLAUMONT, s.r.o. bol vyčíslený sumou 1,8 tis. EUR, v roku 2014 hodnota VH pred zdanením stúpla na sumu 4 tis. EUR a v roku 2015 bol VH pred zdanením vyčíslený na sumu 20,7 tis. Z analytického rozboru VH pred zdanením bola najlepšie vyhodnotená spoločnosť BLAUMONT, s.r.o., ako spoločnosť so stúpajúcim VH pred zdanením, a to aj napriek skutočnosti, že spoločnosť je zaťažená úverom z banky na nákup hmotného majetku, ktorý mal následne vplyv na odpisy z majetku.

3.2 Jednorozmerná metóda

Kritériom jednorozmernej metódy skúmaných podnikov bol ukazovateľ produkčná sila, a to pomer EBIT k aktívam.

Tab. 4: Výpočet produkčnej sily vybraných podnikov v rokoch 2013 – 2015

Ukazovateľ / rok	AGRO GAJARY, s.r.o.			BIOCENTRUM, s.r.o.			BLAUMONT, s.r.o.		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Produkčná sila	0,15	0,08	0,05	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,02

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Registra účtovných závierok MF SR (2016)

Ukazovateľ produkčnej sily by mal mať tendenciu rastu, pričom výsledok hospodárenia pred úrokmi a zdanením EBIT by mal byť v takej výške, aby boli uspokojení majitelia, prípadne veritelia. Čím je ukazovateľ vyšší, tým je vyšší aj rozvoj spoločnosti. Ukazovatele spoločnosti AGRO GAJARY, s.r.o. úmerne medziročne klesali spolu s medziročným

poklesom aktív spoločnosti. Produkčná sila spoločnosti BIOCENTRUM, s.r.o. bola vyčíslená v nulových hodnotách. Hodnota aktív spoločnosti vykazovala počas celého sledovaného obdobia len veľmi malé poklesy. Ukazovateľ produkčnej sily spoločnosti BLAUMONT, s.r.o. bol vyhodnotený ako najlepší, pričom na ukazovateľ mal vplyv mierny pokles dosiahnutých tržieb a následne ich mierny rast.

3.3 Beermanov test

Pre posúdenie finančnej budúcnosti podľa Beermanovho testu boli vybrané ukazovatele vyhodnotené podľa Beermanovej diskriminačnej funkcie (Kotulič, Király, Rajčániová, 2010).

Tab. 5: Aplikácia Beermanovho modelu na vybrané poľnohospodárske spoločnosti na Slovensku v rozpätí rokov 2013 – 2015

Ukazovateľ / rok	AGRO GAJARY, s.r.o.			BIOCENTRUM, s.r.o.			BLAUMONT, s.r.o.		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
X ₁	0,03	0,03	0,00	0,08	0,08	0,06	0,05	0,08	0,08
X ₂	0,25	0,02	0,12	4,31	10,42	2,31	0,16	0,15	1,54
X ₃	20,95	14,78	131,97	4,20	5,36	7,03	6,76	5,36	5,96
X ₄	0,64	0,70	0,71	0,02	0,01	0,03	0,57	0,58	0,05
X ₅	0,30	0,22	0,14	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,02
X ₆	0,15	0,08	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
X ₇	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,48	0,49	6,68
X ₈	0,52	0,38	0,32	0,52	0,60	0,75	0,68	0,65	0,59
X ₉	0,20	0,33	0,29	0,72	0,36	0,36	0,40	0,49	0,35
X ₁₀	0,23	0,12	0,06	0,04	0,65	0,33	0,00	0,00	0,22
BDF	0,25	0,27	1,69	0,03	-0,37	0,10	0,35	0,37	1,24

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Registra účtovných závierok MF SR (2016)

Analýza spoločnosti AGRO GAJARY, s.r.o. pomocou Beermanovho testu prognózuje spoločnosti finančný úpadok. Kým v roku 2013 spoločnosť s vyčíslenou hodnotou BDF 0,25 vykazovala dobrú finančnú situáciu, jej finančná prognóza pri vyhodnotení BDF v roku 2014 s hodnotou 0,27 bola vyhodnotená ako priemerná. V roku 2015 s hodnotou 1,69 spoločnosť smerovala k zlej finančnej situácii. Počas celého obdobia najvyššie hodnoty vykazoval tretí ukazovateľ a najnižšie siedmy ukazovateľ.

Pri vyhodnocovaní finančnej situácie druhá spoločnosť BIOCENTRUM, s.r.o. dosiahla najlepšie hodnotenie. V roku 2013 bola hodnota BDF vyjadrená číslom 0,03, v roku 2014 s hodnotou -0,37 a v roku 2015 hodnota BDF predstavovala 0,10. Spoločnosť je prosperujúca, jej finančná situácia je veľmi dobrá. Najvyššiu hodnotu vykazoval druhý a tretí ukazovateľ, najnižšie piaty, šiesty a siedmy.

Spoločnosť BLAUMONT, s.r.o. svojimi ročnými hodnotami BDF 0,35 v roku 2013, v roku 2014 s hodnotou BDF 0,37 a v roku 2015 s hodnotou BDF až 1,24 je vyhodnotená ako veľmi zlá. Najvyššie hodnoty vykazoval druhý, tretí a v poslednom sledovanom roku aj siedmy ukazovateľ. Najnižšie hodnoty ukazoval piaty, šiesty a desiaty ukazovateľ.

3.4 Analýza tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb

Pri výpočtoch boli použité aj priemerné osobné náklady pripadajúce na jedného zamestnanca. Z účtovnej závierky nie je presné zadefinovanie osobných nákladov a zamestnancov rozdelených na manažment a samotnú výrobu, čo je podobným problémom, akým je vyčíslenie presnej sumy dotácie.

Tab. 6: Analýza tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb v období rokov 2013 - 2015

Ukazovateľ / rok	AGRO GAJARY, s.r.o.			BIOCENTRUM, s.r.o.			BLAUMONT, s.r.o.		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
T v tis. EUR	390,6	421,5	416,4	1788,4	1997,3	2610,0	1026,9	961,6	982,6
ON v tis. EUR	55,4	72,6	94,7	68,1	82,5	85,7	281,3	295,0	310,4
ZC	3	3	3	17	17	17	23	25	25
X ₁ (T/ZC)	130,20	140,50	138,80	105,20	117,49	153,54	44,65	38,46	39,30
X ₂ (T/ON)	7,05	5,81	4,40	26,26	24,21	30,46	3,65	3,26	3,17
X ₃ (ON/ZC)	18,47	24,20	31,57	4,01	4,85	5,04	12,2	11,80	12,42

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Registra účtovných závierok MF SR (2016)

V spoločnosti AGRO GAJARY, s.r.o. bola produktivita práce v roku 2013 vyčíslená hodnotou 130,20 tis. EUR. V 2014 roku podiel ukazovateľov vzrástol na hodnotu 140,50 tis. EUR a v roku 2015 bol zaznamenaný opäť pokles na hodnotu 138,80 tis. EUR. Pokles a rast pomeru tržieb k zamestnancom produktivity práce bol spôsobený medziročným kolísaním tržieb. V roku 2013 bola hodnota pomeru tržieb k osobným nákladom vyhodnotená na 7,05 tis. EUR. Pomer osobných nákladov v roku 2014 klesol na 5,81 tis. EUR a v roku 2015 bol pomer tržieb k osobným nákladom vyčíslený sumou 4,40 tis. EUR. Pokles pomeru tržieb k osobným nákladom bol spôsobený medziročným rastom osobných nákladov.

Produktivita práce v spoločnosti BIOCENTRUM, s.r.o. bola vyčíslená na 105,20 tis. EUR, v roku 2014 jej hodnota vzrástla na sumu 117,49 tis. EUR a v roku 2015 bola produktivita práce opäť zaznamenaná nárastom na sumu 153,54 tis. EUR. Medziročný rast ukazovateľa bol spôsobený rastom tržieb. Finančná produktivita práce v roku 2013 bola vyčíslená sumou 26,26 tis. EUR. V roku 2014 bola zaznamenaná nižšia hodnota v sume 24,21 tis. EUR. Ukazovateľ produktivity práce v roku 2015 stúpol na sumu 30,46 tis. EUR. Hodnoty ukazovateľa spoločnosti boli zapríčinené rastom osobných nákladov.

Produktivita práce spoločnosti BLAUMONT, s.r.o. bola v roku 2013 vyčíslená sumou 44,65 tis. EUR, v roku 2014 jej hodnota klesla na sumu 38,46 tis. EUR a v roku 2015 bola vyčíslená s miernym rastom na sumu 39,30 tis. EUR. Hodnoty ukazovateľa boli opäť závislé od hodnôt tržieb. Finančná produktivita práce mala podobnú tendenciu. V roku 2013 bola vyčíslená sumou 3,65 tis. EUR, v roku 2014 hodnota poklesla na sumu 3,26 tis. EUR. A s poklesom roku 2015 bola jej hodnota zaznamenaná v sume 3,17 tis. EUR. Pokles pomeru tržieb k osobným nákladom zapríčinilo zvyšovanie osobných nákladov.

4 Diskusia

4.1 Metóda bodového hodnotenia

Pri výpočte ukazovateľa produkčnej sily bola spoločnosť AGRO GAJARY, s.r.o. vyhodnotená ako spoločnosť s najvyššou produkčnou silou. V prvom roku ukazovateľ bol vyčíslený hodnotou 0,15. V druhom roku bol zaznamenaný pokles na hodnotu 0,08 a v poslednom sledovanom roku bol ukazovateľ produkčnej sily vyčíslený hodnotou 0,05. Druhá spoločnosť BIOCENTRUM, s.r.o. počas sledovaného obdobia vykazovala nulové hodnoty ukazovateľa produkčnej sily. Ukazovateľ spoločnosti BLAUMONT, s.r.o. mal tendenciu rastu. V prvom a druhom roku bola produkčná sila podniku vyčíslená na 0,01 a v roku 2015 hodnota ukazovateľa stúpila na hodnotu 0,02.

4.2 Beermanov test

Meranie finančnej situácie analyzovaných spoločností v časovom rozpätí rokov 2013 až 2015 prezentuje, že spoločnosti AGRO GAJARY, s.r.o. hrozí finančný úpadok. Spoločnosť BIOCENTRUM, s.r.o. je prosperujúca, jej finančná situácia je veľmi dobrá a dosiahla najlepšie postavenie spoločnosti, napriek tomu, že účtovných závierok podniká bez úverového zaťaženia. Beermanov model preukázal, že spoločnosť BLAUMONT, s.r.o. je vyhodnotená ako veľmi zlá.

4.3 Analýza tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb

Počas sledovaného obdobia je viditeľné, že pri rastúcej mzde v poľnohospodárskych spoločnostiach s rastom osobných nákladov rastú aj tržby produkcie. Spoločnosť AGRO GAJARY, s.r.o. má najvyšší medziročný rast pomeru ročných osobných nákladov vynaložených na zamestnanca v priemere 24,74 tis EUR ročne. Spoločnosť BIOCENTRUM, s.r.o. ročne v priemere vynaloží 4,63 tis EUR na udržanie jedného pracovného miesta. V priemere 12,15 tis. EUR ročne vynaloží spoločnosť BLAUMONT, s.r.o. na jedného zamestnanca.

4.4 Zhrnutie výsledkov merania

Na základe vyčíslených priemerných hodnôt ukazovateľov (ďalej PHU) výsledkov jednorozmernej analýzy, Beermanovho modelu a záverov analýzy tržieb z predaja vlastných výrobkov, služieb vybraných spoločností bol vyhodnotený záver, zobrazený v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 7: Bodové vyhodnotenie priemeru vybraných h hodnôt v rokoch 2013 – 2015

Ukazovateľ	AGRO GAJARY, s.r.o.		BIOCENTRUM, s.r.o.		BLAUMONT, s.r.o.	
	PHU	Bod	PHU	Bod	PHU	Bod
Produkčná sila	0,09	1	0,00	3	0,01	2
BDF	0,74	3	-0,08	1	0,65	2
Ročné ON/ZC (X3)	24,74	1	4,63	3	12,15	2
Bodové hodnotenie	1,67		2,33		2,00	

Zdroj: Vlastné spracovanie

Najlepšie hodnoty boli vyčíslené číslom 1, ostatné podľa závažnosti až číslom 3.

Podľa postupného priradzovania bodov jednotlivým spoločnostiam bolo efektívne podnikanie vo vybraných spoločnostiach, podnikajúcich prevažne v oblasti predaja tovarov a služieb, vyhodnotené nasledovne:

- s bodom 1,67 bola ako najlepšie vyhodnotená hospodáriaca spoločnosť AGRO GAJARY, S.R.O. Napriek tomu, že Beermanov model s vyčíslenou hodnotou 0,74 predikuje spoločnosti zlú finančnú situáciu, ostatné merania boli v porovnaní s ostatnými spoločnosťami vyčíslené najlepšie, produkčná sila spoločnosti bola vyhodnotená hodnotou 0,9 a pomer nákladov k zamestnancom 24,74 EUR.
- s bodom 2,33 ako najhoršie bola vyhodnotená spoločnosť BIOCENTRUM, s.r.o., aj keď podľa účtovnej závierky sú zamestnanci vyplácaní o niečo viac než je minimálna mzda na Slovensku. Treba podotknúť, že spoločnosť podniká bez úverov. Najhoršie bol vyčíslený ukazovateľ produkčnej sily podniku v hodnote 0,00 a taktiež najhoršie bol vyčíslený aj pomer osobných nákladov na zamestnanca 4,63 EUR.

Spoločnosť je napriek tomu vyhodnotená ako najlepšie prosperujúca, čo dokazuje hodnota ukazovateľa BDF -0,08.

- spoločnosť BLAUMONT, s.r.o. bola vyhodnotená ako druhá najlepšie prosperujúca spoločnosť, a to aj napriek tomu, že spoločnosť je zaťažená úvermi. Bolo jej priradené bodové vyhodnotenie č. 2,00. Ukazovateľ produkčnej sily bol vyčíslený hodnotou 0,01. Ďalší ukazovateľ predstavoval hodnotu 0,65 a pomer osobných nákladov k zamestnancom bol vyčíslený sumou 12,15 EUR.

V závere analýzy tržieb z predaja výrobkov a služieb možno skonštatovať, že najväčšie tržby má podnik BIOCENTRUM, s.r.o., najlepšiu produktivitu tržieb pri meraní z pohľadu zamestnancov má spoločnosť BLAUMONT, s.r.o. a najvyššiu finančnú produktivitu práce má spoločnosť AGRO GAJARY, s.r.o. .

Záver

Vstup Slovenska do Európskej únie znamenal pre slovenské poľnohospodárske podniky možnosť za určitých predpokladov prijať finančné kompenzácie a zmiernenie strát vzniknutých vplyvom vonkajších vplyvov. V dôsledku veľkej zahraničnej konkurencie musia slovenské spoločnosti neustále sledovať svoj finančný stav a s pomocou rôznych metód neustále vyhodnocovať svoje finančné zdravie.

Hlavným cieľom článku bolo posúdiť prosperitu slovenských spoločností. Pre dosiahnutie cieľa bola z hľadiska analytických metód využitá jednorozmerná a viacrozmerná analýza, ktoré na základe vopred vybraných ukazovateľov preukázali, že poľnohospodárske spoločnosti na Slovensku v porovnaní s ostatnými odvetviami popri kladných výsledkoch hospodárenia a finančným zdravím sú schopné prežiť len s pomocou dotačnej politiky, ktorá má za následok zvyšovanie tržieb, výsledku hospodárenia a zvyšovania osobných nákladov.

V prvej časti článku bol opísaný VH pred zdanením, ako jeden zo základných ukazovateľov. Podľa výpočtov na výsledok hospodárenia mali vplyv najmä osobné náklady, zmeny stavu zásob, odpisy a úverové zaťaženie spoločností. Druhá časť bola venovaná jednorozmernej metóde, a to produkčnej sile, ktorá vyjadruje vzťah spokojnosti veriteľov, alebo spoločníkov k výsledku hospodárenia. Vybraný ukazovateľ poukázal na závislosť produkčnej sily od dosiahnutých tržieb. V tretej časti je popísaný Beermanov test, ktorý poukázal na dôležitosť vonkajších zásahov v podobe úverov, ale najmä dotácií, subvencií, alebo inej pomoci pre poľnohospodárske spoločnosti. V poslednej časti sú opísané metódy produktivity práce charakterizujúcej pomer tržieb k zamestnancom, finančnej produktivity práce vypovedajúcej vzťahu tržieb k osobným nákladom zamestnancov a podiel osobných nákladov na jedného zamestnanca. S využitím metódy bolo preukázané, že na sledované ukazovatele mali vplyv najmä výška osobných nákladov.

Z použitých výpočtov je pozorovateľné, že dve z troch poľnohospodárskych spoločností, aj napriek zlej finančnej prognóze, sú len s pomocou zle nastavených kritérií štátnych a európskych dotácií schopné aj naďalej podnikat'.

Referencie

Delina, R., Packová, M. (2013) Prediction Bankruptcy models validation in Slovak business environment (Validácia predikčných bankrotových modelov v podmienkach SR) [online] E a M: Ekonomie a Management, 16 (3), pp. 101-112. Dostupné na: <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84887120329&partnerID=40&md5=2e36e033d6cc54516e8814abff4faca6> [cit. 30.11.2016]

Vlachynský, K. (2006). *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition, s 373. ISBN 80-8078-029-3.

Zalai, K. (2010). *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Bratislava: Sprint dva, s. 121. ISBN 978-80-89393-15-2.

Kontaktná adresa

Ing. Jana Filárska

Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta manažmentu

Konštantínova ul. 16, 080 01 Prešov, Slovakia

E-mail: janafilarska@gmail.com

Tel. číslo: 00421 907 918 910

Received: 02. 12. 2016

Reviewed: 03. 02. 2017, 13. 02. 2017

Approved for publication: 20. 03. 2017